

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 20.2.2006
COM(2006)68 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**EIROPAS ELEKTRONISKO SAKARU REGULĒJUMS UN TIRGI 2005. GADĀ
(11. ZIŅOJUMS)**

[SEK(2006)193]

1. IEVADS

Komisijas iniciatīvā i2010i uzsvērtā informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) būtiskā nozīme Lisabonas stratēģijas izaugsmes un nodarbinātības mērķu sasniegšanā. Šo mērķu īstenošanu atbalsta ar Eiropas elektronisko sakaru tiesiskā regulējuma palīdzību, kas izstrādāts, lai veicinātu konkurenci tirgū, piesaistītu ieguldījumus un ieviestu jauninājumus, nodrošinot patērētājiem izvēles iespējas, kvalitāti un zemākas cenas. Dalībvalstis ir panākušas ievērojamu progresu šo noteikumu īstenošanā. Tomēr vēl arvien ir vērojami zināmi trūkumi, un regulējuma pilnīga ieviešana ir šābrīža prioritāte.

Šo nozari vienmēr raksturojusi strauja tehnoloģiju un tirgus attīstība. Arvien vairāk izzūd robežas starp saturu, pakalpojumiem un lietojumu. Vienlaikus tradicionālie tirgi tuvojas piesātinājumam, un konkurence rosina tirgus dalībniekus ieguldīt jaunās tehnoloģijās, lai sniegtu novatoriskus pakalpojumus, kas balstās uz platjoslas tīklu, audiovizuālo saziņas līdzekļu un elektronisko ierīču konvergenci, piedāvājot patērētājiem lielāku datu pārraides ātrumu un augstāku kvalitāti.

Šajā paziņojumā īpaši uzsvērtā attīstība, kas nozarē 2005. gadā notikusi tirgus, regulējuma un patērētāju apkalpošanas jomā, un noteiktas galvenās īstenošanas problēmas, kam vēl jāpievērš uzmanība. Paziņojums balstīts uz līdztekus pieņemto Komisijas dienestu darba dokumentu un papildina nesenos paziņojumus par spektra politiku un tirgus analīzi². Tas arī papildina Komisijas uzraudzības procesu pār dalībvalstu panākto progresu Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanā, par ko iesniegts ziņojums Eiropadomes pavasara sanāksmei³.

Šeit aprakstīts regulējuma stāvoklis 2005. gada 1. decembrī. Tirgus dati attiecas uz laika posmu līdz 2005. gada 1. septembrim (līdz 2005. gada 1. oktobrim – platjoslas pakalpojumu datiem), ja nav norādīts citādi.

2. GALVENĀS TIRGUS PĀRMAIŅAS

E-sakaru pakalpojumu sektors vēl arvien veido visas IKT nozares lielāko daļu ar kopējo apjomu 44,4 %, salīdzinot ar 43 % pagājušajā gadā. Nozares vērtība 2005. gadā bija 614 miljardi EUR, no kuriem 273 miljardi EUR iegūti no e-sakaru pakalpojumiem.

Turpinājās kopējā apgrozījuma pieaugums prognozētajās robežās no 3,8 %⁴ līdz 4,7 %⁵. IKT ražošana un izmantošana veido apmēram 40 % no ražīguma pieauguma un vienu ceturto daļu no kopējā pieauguma Eiropā.

1 KOM(2005) 229.

2 KOM(2005) 411; KOM(2006) 28.

3 Laiks palielināt apgriezienus – Jaunā izaugsmes un nodarbinātības partnerība; KOM(2006) 30, 2006. gada 25. janvāris.

4 EITO, 2005.

5 IDATE.

Platjoslas līniju skaits strauji palielinājies līdz gandrīz 53 miljoniem, veidojot pieaugumu par gandrīz 20 miljoniem līniju 2005. gada laikā. Tirgū ir vairāk pakalpojumu sniedzēju, kas nodrošina cenu krišanos līdz ar pārraides ātruma palielināšanos. Jaunpienācēju tirgus daļa šobrīd ir gandrīz 50 %; lai gan daudzi, sniedzot pakalpojumus, paļaujas uz tirgū vēsturiski pārstāvēto operatoru tīkliem, tomēr notiek arī ievērojama pārorientēšanās uz atsaistītām abonentiņijām ar paaugstinātu pakalpojuma kvalitāti un diferenciaciju.

Mobilo sakaru jomā līdz ar pakalpojumu pieauguma turpināšanos, jo īpaši jaunajās dalībvalstīs, vērojamas arī pazīmes, ka balss pakalpojumu tirgus tuvojas piesātinājumam. Tomēr apgrozījuma pieaugums turpinājās un sasniedza prognozētos 5,9 %. Starptautiskās viesabonēšanas cenas joprojām ir augstas. Pašlaik attīstās trešās paaudzes (3G) balss un satura pakalpojumi ar apmēram 15 miljoniem abonentu.

Tradicionālo balss pakalpojumu jomā apgrozījums turpina pamazām samazināties, tomēr šie pakalpojumi vēl arvien ir lielākais ieņēmumu avots fiksēto pakalpojumu tirgū. Līdz ar jaunu dalībnieku ienākšanu tirgū patērētājiem ir iespēja izmantot to, ka samazinās maksa par zvaniem. Balss pārraides pakalpojumi, izmantojot interneta protokolu (VoIP), turpina mest izaicinājumu tradicionālo pakalpojumu tirgū nostiprinājušos dalībnieku pozīcijām. Turpmākā attīstība rādīs, kādā apjomā šo izaicinājumu ar saviem pakalpojumiem atbalstīs interneta programmatūras uzņēmumi un meklēšanas pakalpojumu sniedzēji.

Konkurence rosina fiksēto un mobilo sakaru tirgus dalībniekus ieguldīt jaunās tehnoloģijās, lai samazinātu izmaksas un nostiprinātos konverģētā vidē. Lai piesaistītu un noturētu klientus, operatori sāk piedāvāt pakalpojumu paketes, kur dažādos veidos apvienoti zemu izmaksu balss pakalpojumi (tostarp mobilie), interneta piekļuve un audiovizuālais saturs. Pēc ievērojamā krituma 1999.–2001. gadā ieguldījumu apjoms atkal pieaug; prognozēts, ka kapitālizdevumi nozarē kopumā 2005. gadā Eiropas Savienībā pārsniegs 45 miljardus EUR⁶, palielinoties par aptuveni 6 % salīdzinājumā ar 2004. gadu un pieaugot jau trešo gadu pēc kārtas. Ja tirgū vēsturiski pārstāvētajiem operatoriem ieguldījumu un apgrozījuma attiecība ir pietuvināta vidējam 15 % līmenim, kas nostabilizējies laika gaitā, tad šī pati attiecība mobilo sakaru sektorā un kabeļoperatoriem ir augstāka, tādējādi norādot uz nākotnē gaidāmo sīvo konkurenci jaunajiem pakalpojumiem ar augstu pievienoto vērtību.

Neskatoties uz grūtībām, ar ko nākas saskarties uzņēmējdarbības modeļiem, lielākie operatori līdz 2005. gada vidum ir guvuši lielāko gada peļņu, ko galvenokārt izraisīja izmaksu samazinājums un apgrozījuma pieaugums dažās tirgus daļās. Jo īpaši mobilo sakaru sektorā pirmā un otrā ceturkšņa rezultāti parāda, ka 2004. gadā daudziem operatoriem ir izdevies palielināt peļņu, pateicoties plašākai izplatībai tirgū, datplūsmu pieaugumam un vidēji lielākam apgrozījumam uz vienu lietotāju.

⁶ EITO, 2005.

⁷ Pamatojoties uz ETNO, ECTA, ECCA, ESAO un Infonetics Research datiem.

Pateicoties normatīvās drošības pieaugumam pārrobežu ieguldījumi kapitālizdevumu, kā arī uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas veidā atkal kļūst par ES elektronisko sakaru tirgus galveno iezīmi. 2005. gadā īpaši ievērojami palielinājās apvienošanās un pārņemšanas darbību apjoms, un tiek lēsts, ka pārrobežu darījumi – ko veicina izredzes iegūt apjomradītus ietaupījumus, kā arī visaptverošu Eiropas stratēģiju īstenošana – kopumā veikti vairāk nekā 70 miljardu EUR apmērā, kas ir lielākais rādītājs kopš 2000. gada (ir pierādījies, ka apvienošanās un pārņemšanas darbību apjoms ir labs rādītājs, lai izvērtētu ārvalstu tiešo ieguldījumu kopējo līmeni⁹). Lielāko Eiropas tirgū vēsturiski pārstāvēto operatoru apgrozījuma daļa Eiropas Savienībā ārpus savas valsts bija vidēji 15 %, svārstoties no 5 % līdz 27 %¹⁰. Vairums lielāko tirgus dalībnieku ir pārstāvēti citu valstu tirgos, un ir vērojama tendence, ka daži no stabilākajiem tirgus dalībniekiem, kā arī daži jaunpienācēji gan Eiropas, gan vietējā mērogā veic ieguldījumus jaunajās dalībvalstīs. Arvien vairāk tirgus dalībnieku izvērš darbību dažādās valstīs un piedāvā dažādi apvienotus pakalpojumus. Lai gan dažos gadījumos vēl arvien sastopami ievērojami parādi, tomēr ir vērojamas atšķirības salīdzinājumā ar iepriekšējiem pārņemšanas cikliem, kad daudzi operatori nonāca zem smaga parādu sloga. Ieguldījumi telekomunikāciju infrastruktūrā veido ievērojamu daļu no kohēzijas politikas vairāku jauno dalībvalstu attālos rajonos un lauku apvidos.

Fiksētie platjoslas pakalpojumi

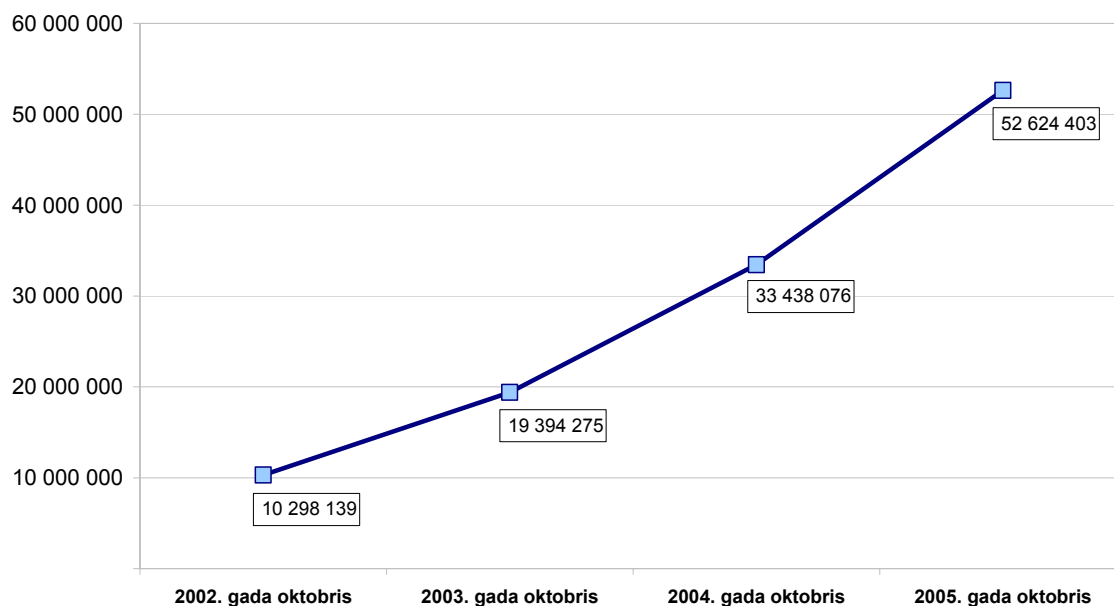
2005. gadā bija vērojams nozīmīgs platjoslas pakalpojumu apjoma pieaugums, kā rezultātā vidējā izplatība (līniju skaits uz 100 iedzīvotājiem) ES tirgū oktobrī sasniedza 11,5 % salīdzinājumā ar 7,3 % 2004. gada oktobrī (tajā pašā laika posmā vidējā izplatība ES 15 tirgū pieauga no 8,4 % līdz 13 %). Tas nozīmē 52 000 jaunas platjoslas līnijas dienā visā ES salīdzinājumā ar 38 000 dienā 2004. gadā.

8 Pamatojoties uz *Thomson Financial*, *Dealogic* un *UNCTAD* datiem.

9 Ārvalstu tiešie ieguldījumi (*FDI*) ir plašāks rādītājs nekā tikai ieguldījumu portfelis vai apvienošanās un pārņemšanas darījumi, un tajā ir iekļauti arī, piemēram, kapitālizdevumi par fiziskajiem pamatlīdzekļiem.

10 Jāpiezīmē, ka mazāku tirgū vēsturiski pārstāvēto operatoru izplatība ES tirgū bieži vien ir vēl daudzveidīgāka. Pie tam, lai novērstu rādītāju kropļojumus, nav ņemts vērā lielākais mobilo sakaru operators (otra lielākā uzņēmēj sabiedrība pasaulē, lēšot pēc ārvalstu aktīviem).

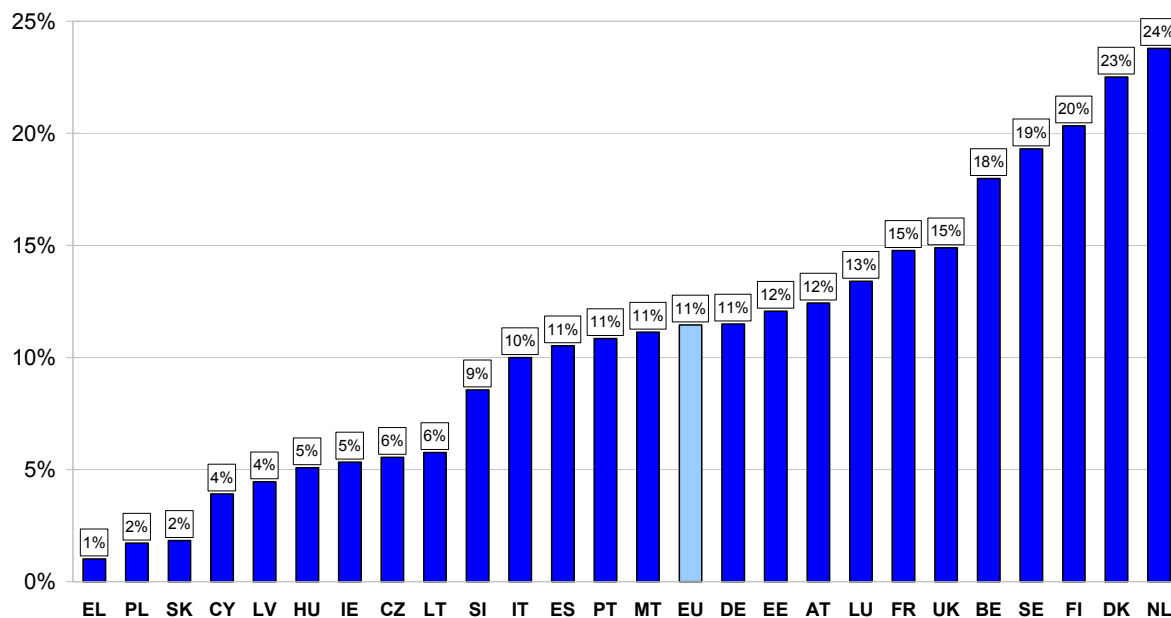
Platjoslas fiksētās piekļuves līnijas kopā ES

Avots: Komisijas dienesti, pamatojoties uz COCOM datiem.

Pašlaik Eiropas Savienībā ir gandrīz 53 miljoni fiksēto platjoslas līniju. Fiksēto datu pakalpojumu apgrozījums ir ievērojami pieaudzis, sasniedzot prognozētos 8,3 %¹¹. Lai gan šajā skaitlī ietverti gan tādi datu pakalpojumi kā nomātās līnijas, gan platjoslas pakalpojumi, tomēr tas ļauj apgalvot, ka līdz ar apjoma pieaugumu patērētājiem ir pieejami platjoslas pakalpojumi par zemākām cenām.

Platjoslas pakalpojumu izplatība ES 2005. gada 1. oktobrī

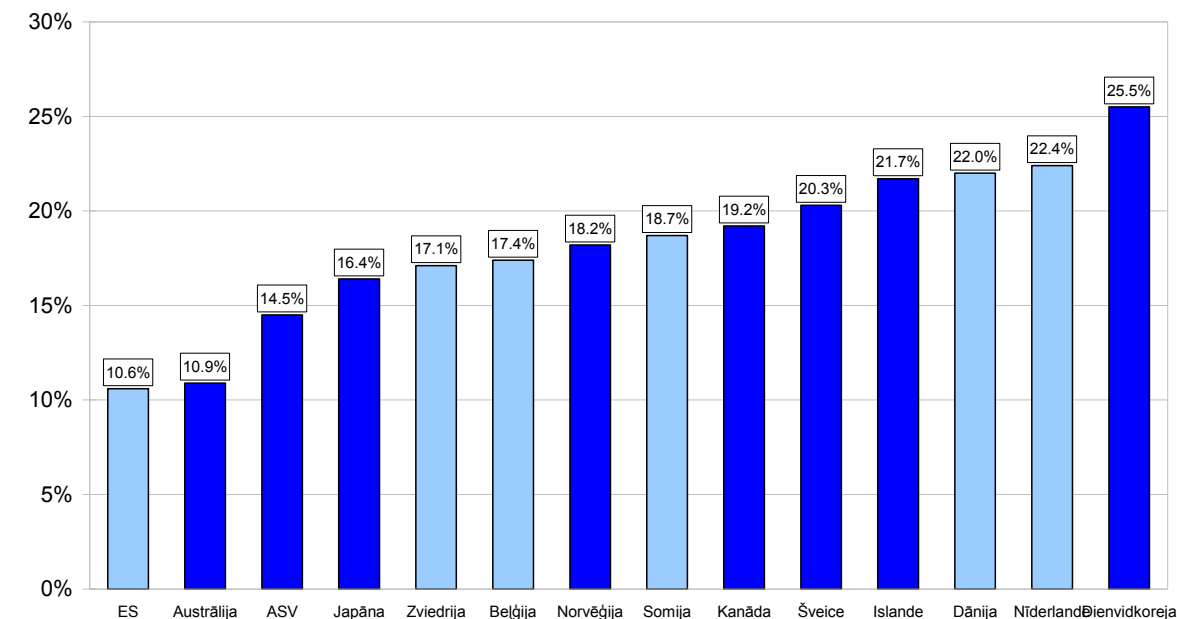
Avots: Komisijas dienesti, pamatojoties uz COCOM datiem.

¹¹ EITO, 2005.

Tomēr pieaugums nav bijis vienmērīgs visās dalībvalstīs, un pašlaik starpība starp labākajiem un sliktākajiem izplatības rādītājiem ir 23 %. No ES 10 dalībvalstīm labākie rādītāji ir Igaunijai un Malta.

Salīdzinot platjoslas pakalpojumu rādītājus 2005. gada vidū, redzams, ka, lai gan ES kopumā atpaliek no dažām citām ESAO valstīm, tomēr piecas dalībvalstis ar labākajiem rādītājiem (Nīderlande, Dānija, Somija, Zviedrija un Beļģija) ir apsteigušas ASV (15 %) un Japānu (16 %).

Platjoslas pakalpojumu starptautiskā izplatība, 2005. gada jūnijs-jūlijs

Avots: Komisijas dienesti, pamatojoties uz COCOM un ESAO datiem.

Jaunpienācēju daļa platjoslas pakalpojumu tirgū ir pakāpeniski palielinājusies līdz 49,8 % ES 25 valstīs. Šī tirgus daļa faktiski atšķiras dažādās valstīs, sākot no 25 % tirgū vēsturiski pārstāvēto operatoru daļas Apvienotās Karalistes tirgū līdz 100 % Kiprā.

Faktori, kas ietekmē platjoslas pakalpojumu attīstību

Konkurence ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas ietekmē platjoslas pakalpojumu attīstību. Konkurences būtība un iezīmes dažādās ES valstīs ir ļoti atšķirīgas. Piemēram, valstīs ar lielāko izplatību (vairāk nekā 15 %) ir ne tikai labi attīstīts kabeļu tīkls, bet bieži vien arī labi izstrādāti piekļuves režīmi, piemēram, atsaistīta piekļuve abonentlīnijai (*ULL*) vai bitu plūsma (*bitstream*).

Ievērojami panākumi gūti Francijā, Apvienotajā Karalistē, Austrijā un Igaunijā, kur konkurētspējīgas infrastruktūras un efektīva regulējuma apvienojums ir veicinājis konkurenci un ļāvis sasniegt diezgan lielu platjoslas pakalpojumu izplatību.

Piekļuve tirgū vēsturiski pārstāvēto operatoru tīkliem vairumtirdzniecības līmenī

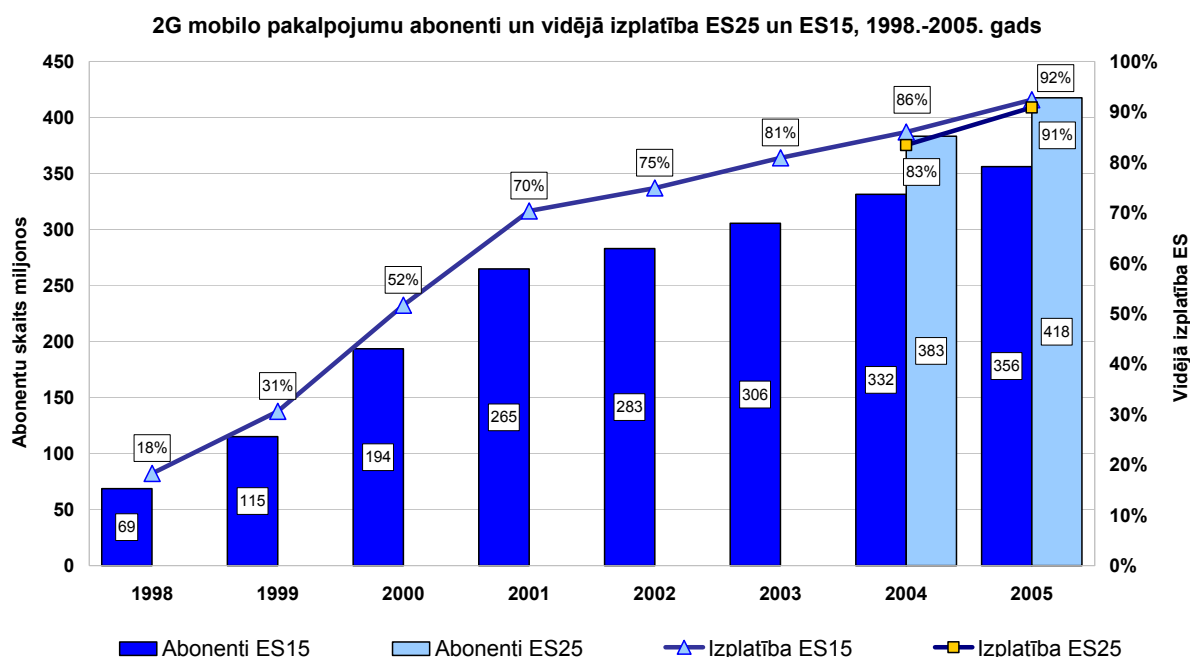
Gada laikā notikušas ievērojamas izmaiņas tajā, kā notiek piekļuve tirgū vēsturiski pārstāvēto operatoru tīkliem. Jaunpienācēji platjoslas pakalpojumu sniegšanā pamazām pārorientējas no tālākpārdošanas un bitu plūsmas piekļuves uz atsaistītām abonentlīnijām. Arvien pieaugošais

pieprasījums pēc jauniem pakalpojumiem un tendence piedāvāt pakalpojumu paketes (piemēram, „trīskāršais piedāvājums” (*triple play*)) padara atsaistītu piekļuvi par jaunpienācējiem visizdevīgāko izvēli.

Iespējams, vispārsteidzošākais fakts ir tas, ka dalītās piekļuves līniju skaits gada laikā ir trīskāršojies. Tas veicinājis platjoslas pakalpojumu pieaugumu Apvienotajā Karalistē, Francijā un Dānijā, kur dalītās piekļuves līniju skaits ir strauji palielinājies pēc tam, kad nacionālie regulatori samazināja maksas par atsaistītu piekļuvi. Daudzi operatori varētu dot priekšroku dalītajai piekļuvei, jo atsaistīšanas process ir vienkāršāks un dod iespēju kā alternatīvu komutējamiem balss sakariem piedāvāt balss pārraides pakalpojumus, izmantojot interneta protokolu (VoIP).

Mobilo sakaru pakalpojumi

Mobilo sakaru pakalpojumu vidējā izplatība ES tirgū 2005. gada oktobrī sasniedza 92,8 %, straujāk pieaugot ES 10 valstīs, trijās no kurām – Čehijā, Igaunijā un Lietuvā – pirmo reizi pārsniedza 100 % robežu. Pašlaik Eiropas Savienībā ir 79 2G tīkla operatori un 214 pakalpojumu sniedzēji salīdzinājumā ar 166 pakalpojumu sniedzējiem 2004. gadā. Izplatība tirgū parasti ir augstāka valstīs, kurās ir vairāk pakalpojumu sniedzēju.

Avots: Komisijas dienesti, pamatojoties uz nacionālo regulatoru datiem un EMC prognozēm.

2005. gada septembrī Eiropas Savienībā bija aptuveni 15 miljoni trešās paaudzes mobilo sakaru (3G) pakalpojumu abonenti, lielākā daļa no tiem Itālijā un Apvienotajā Karalistē; šobrīd 58 operatori piedāvā komercpakalpojumus, tostarp interneta piekļuvi, saturs pakalpojumus, tajā skaitā ziņas un sporta jaunumus, video sakarus un lejupielādi.

Vadošo mobilo sakaru operatoru tirgus daļa turpināja samazināties gandrīz visās dalībvalstīs, pieaugot sāncensībai, ko rada konkurējošo tīklu operatori un pakalpojumu sniedzēji.

Mobilo sakaru operatoru apgrozījuma galveno daļu aizvien veido balss sakaru pakalpojumi mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības līmenī, tomēr ievērojami palielinās arī datu

pārtraides, tostarp īsziņu, pakalpojumi. Lai gan klēpj datoru kartes pagaidām veido ne vairāk kā 2 % no apgrozījuma, tomēr tās ir aizvien pieaugošs ienākumu avots.

Lielākajā daļā dalībvalstu ievērojami samazinājās cenas, kas patērētājiem jāmaksā par zvaniem valsts iekšienē, jo īpaši maza un vidēja apjoma lietotājiem Beļģijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Somijā un Zviedrijā.

Starptautiskās viesabonēšanas cenas vairākumā dalībvalstu joprojām ir augstas, daudzos gadījumos tiek piemēroti augsti vairumtirdzniecības tarifi un lieli uzcelojumi mazumtirdzniecības līmenī. Komisijas izveidotā tīmekļa vietne sniedz patērētājiem pārskatāmības piemērus šajā jomā, bet nacionālie regulatori Eiropas Regulatoru grupas aizgādībā izvirza iniciatīvas valstu mērogā. Komisija plāno turpināt savu iniciatīvu un aprīlī paplašināt un atjaunināt šo tīmekļa vietni, lai nodrošinātu lielāku pārskatāmību un tādējādi veicinātu turpmāku konkurenci. Komisija arī turpinās cieši sadarboties ar valstu regulatoriem attiecībā uz pārskatāmības pasākumiem.

Regulējuma jomā tikai viens nacionālais regulators, t.i. Somijas, līdz 2005. gada beigām ir izanalizējis attiecīgo tirgu saskaņā ar reglamentējošiem noteikumiem un nav atklājis tirgū nekādu dominējošo stāvokli.

Šajā jomā nozarē nepieciešams lielāks progress. Komisija uzmanīgi seko līdzi notikumu attīstībai un apsvērs vislabākās iespējas veikt efektīvus un savlaicīgus pasākumus visā Eiropā.

Rēķinu sagatavošanas principi daudzos gadījumos ir neskaidri patērētājiem, jo īpaši, ja nav skaidrs, vai cenas tiek aprēķinātas par minūti vai par sekundi un vai tiek piemērota maksa par savienojumu.

Cenas fiksēto tīklu lietotāju sarunām ar mobilo sakaru abonentiem arī joprojām ir augstas, astoņas līdz desmit reizes pārsniedzot cenu līmeni sarunām ar citiem fiksēto tīklu abonentiem. Tomēr fiksēto tīklu tarifa struktūrās ne vienmēr atspoguļota lejupslīde maksām par mobilo sakaru terminēšanas pakalpojumiem. Regulatori ir iejaukušies, lai 2005. gadā vēl vairāk samazinātu maksas par terminēšanas pakalpojumiem; šīs maksas kritušās par aptuveni 40 %¹² laikā no 2001. gada, kad regulatori sāka nopietni risināt šo jautājumu, līdz 2005. gadam. Vairākums nacionālo regulatoru ir noteikuši pārejas periodu, kura laikā maksas jāsamazina līdz līmenim, kas vērsts uz izmaksām.

Mobilā tālruņa numura saglabāšana, kuras apjoms gada laikā divkāršojies, ir svarīgs konkurences veicināšanas faktors. Eiropas Savienībā kopumā 25,1 miljons klientu ir saglabājuši to pašu tālruņa numuru, mainot pakalpojumu sniedzēju.

Fiksēto balss sakaru pakalpojumi

Neskatoties uz to, ka tradicionālo fiksēto balss sakaru pakalpojumu apgrozījums gada laikā ir krities par aptuveni 1,6 %, šis tirgus vēl arvien piesaista jaunpienācējus. Šie pakalpojumi vēl arvien veido fiksēto tīklu operatoru lielāko apgrozījumu un 2005. gadā sasniedza 85,8 miljardus EUR.

Jaunu dalībnieku ienākšana tirgū pēc neliela krituma laikā no 2001. gada līdz 2003. gadam ir izraisījusi vēsturiski pārstāvēto operatoru tirgus daļas turpmāku samazināšanos. Tomēr tirgū

¹² BIT operatori.

vēsturiski pārstāvēto operatoru ietekme vēl arvien ir noteicoša, jo īpaši attiecībā uz vietējo piekļuvi un sarunām.

Pašlaik jaunpienācēji, izmantojot kabeļus, atsaistītas abonentlīnijas un citas tehnoloģijas, piemēram, bezvadu tehnoloģijas, var nodrošināt tiešu piekļuvi tikai 8,3 % abonentu. Līdz ar to konkurence galvenokārt pamatota uz operatora izvēli un iepriekšēju izvēli, ko paredz pārejas nosacījumi, vai uz tirgus analīzi. Daudzi nacionālie regulatori noteikuši arī saistības attiecībā uz līniju nomāšanu vairumtirdzniecības līmenī, lai jaunpienācējiem dotu iespēju nodrošināt saviem klientiem vienotus rēķinu sagatavošanas pakalpojumus.

Sācis palēnināties to abonentu skaits, kuri izmanto alternatīvu operatoru pakalpojumus. Tas, iespējams, noticis to pasākumu rezultātā, kurus tirgū vēsturiski pārstāvētie operatori veikuši, lai atgūtu klientus. Tomēr to varēja izraisīt arī tirgus virzība uz integrētu pakalpojumu kopuma, piemēram, balss sakaru pakalpojumu, interneta piekļuves un audiovizuālā satura, piedāvāšanu, jo tikai balss sakaru pakalpojumi ar operatora iepriekšēju izvēli var nebūt pietiekami izdevīgs piedāvājums.

Tirgus dinamika liek nacionālajiem regulatoriem ļoti rūpīgi apsvērt lēmumus par regulētas piekļuves produktu cenām, kam vajadzētu dot iespēju jaunpienācējiem, kuri iegulda līdzekļus, lai pietuvinātos klientiem, piemēram, ar abonentlīniju atsaistīšanas palīdzību, gūt pienācīgu labumu cenu līmenī.

Balss pārraides pakalpojumi, izmantojot interneta protokolu (piemēram, VoIP), tagad ir pieejami vairākumā dalībvalstu. Lai gan tie vēl arvien būtiski neietekmē tradicionālo fiksēto balss sakaru pakalpojumu apgrozījumu, spēcīgu jaunu VoIP pakalpojumu sniedzēju iespējamā ienākšana tirgū mudina pašreizējos tirgus dalībniekus piedāvāt pašiem savus VoIP produktus vai pakalpojumu paketes, kurās iekļauti balss sakaru pakalpojumi.

Komisija atbalsta viegli reglamentējošu pieeju un atzinīgi uztver vairāku nacionālo regulatoru uz nākotni vērsto skatījumu attiecībā uz VoIP regulējumu, kas saskan ar Komisijas attieksmi pret šo jautājumu. Komisija ar vairākiem nacionālajiem regulatoriem ir vienojusies par to, ka VoIP ir daļa no sarunu pakalpojumu tirgus, un ir izteikusi atbalstu viegla regulējuma piemērošanai. Attiecīgi VoIP regulējums dalībvalstīs līdz šim ir bijis ļoti neliels. Praktiski gandrīz nav šķēršļu iekļūšanai tirgū.

3. **NORMATĪVĀ VIDE**

Dažas dalībvalstis ir praktiski pabeigušas likumdošanas un reglamentējošo procesu, nodrošinot reglamentējošo noteikumu īstenošanu; pārējās dalībvalstis ir panākušas ievērojamu progresu šajā jomā.

Grieķija tikai 2006. gada janvārī pieņēma primāros transponēšanas pasākumus, un dažās dalībvalstīs vēl arvien tiek gaidīta dažu sekundāro tiesību aktu pieņemšana. Vairākās dalībvalstīs arī vēl nav uzsākta tirgus apskatu paziņošana, kas ir viens no svarīgākajiem regulējuma aspektiem; dažos gadījumos bažas rada arī laika posma ilgums starp tirgus apskata uzsākšanu un tā pabeigšanu.

Nacionālo regulatoru neatkarība

Nacionālo regulatoru neatkarība no komerciālajām interesēm kopumā ir nodrošināta, lai gan attiecībā uz Kipru, Slovākiju un Slovēniju ir zināmas šaubas par īpašumtiesību un reglamentējošo funkciju nodalīšanu, kā arī šī problēma ir atkārtoti piesaistījusi uzmanību Beļģijā. Ir svarīgi, lai nacionālo regulatoru darbība ikdienas lēmumu pieņemšanas procesā netiktu apgrūtināta, tādējādi ļaujot tiem izmantot savas pilnvaras objektīvi un pārredzami. Tikai nedaudzās valstīs jautājums par nacionālā regulatora objektivitāti vēl arvien paliek atklāts, un Komisija to rūpīgi pārbauda.

Nacionālo regulatoru pilnvaras

Komisija turpinās veltīt uzmanību iespējamai nacionālā regulatora pilnvaru ierobežošanai Īrijā, Maltā un Nīderlandē, kur ministrijas izdotajos norādījumos šīs iestādes nav ieceltas par nacionālajiem regulatoriem. Bažas rada arī iespējamā pilnvaru ierobežošana attiecībā uz nacionālo regulatoru spēju īstenot savus lēmumus, jo pastāv ierobežojumi sodiem, ko tie var uzlikt. Vācijā ir ierobežotas regulatora pilnvaras pilnā apmērā ieviest saistības attiecībā uz mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības pakalpojumiem, un Somijā ir līdzīgi ierobežojumi, jo īpaši attiecībā uz mobilo sakaru terminēšanas pakalpojumu tirgu.

Apvienotie nacionālie regulatori

Vairākumā dalībvalstu izveidoti apvienotie regulatori, kuru pilnvaras ietver visu e-sakaru nozari (lai gan ne vienmēr visu saturu). Kur tas nav izdarīts, pastāv normatīvās nedrošības risks apvienotajā vidē, kurā iekļauti tradicionālie telekomunikāciju pakalpojumi un apraides translācijas pakalpojumi. Tas jo īpaši attiecas uz Beļģiju.

Pārsūdzības

Ņemot vērā bažas, ko izteikuši ne tikai operatori, bet arī iestādes vairākās dalībvalstīs, arvien pieaugoša nozīme ir tam, kā dalībvalstis īstenojušas saistības izveidot efektīvu pārsūdzības kārtību. Komisija izvērtē dažādus šā jautājuma aspektus, tostarp to, cik ilgs laiks vajadzīgs pārsūdzības izskatīšanai, kā arī faktu, ka saskaņā ar vairākās dalībvalstīs pieņemto praksi nacionālā regulatora lēmumi bieži vien tiek automātiski apturēti. Pēc Komisijas ierosinātās pret pārkāpumu vērstās prasības Polijā ir atcelta automātiska apturēšana.

Ekonomiskais regulējums

Ja reglamentējošas saistības ir uzliktas pēc tirgus analīzes vai saskaņā ar pārejas nosacījumiem, nozare tiks atvērta konkurencei tikai pēc šo saistību pilnīgas izpildes. Kopumā nacionālie regulatori ir rīkojušies efektīvi, nodrošinot nepieciešamā regulējuma ieviešanu, un, piemēram, pamatpiedāvājumi attiecībā uz atsaistītu piekļuvi šobrīd ir pieejami visā ES.

Svarīgākie jautājumi, ko Komisija izskata, ir šādi:

- abonentlīniju atsaistīšana, kas praksē nepietiekami notiek Igaunijā, Kiprā, Lietuvā, Latvijā, Maltā, Polijā, Slovākijā un Slovēnijā;
- efektīvs starpsavienojums, kas vēl arvien ir problēma Igaunijā, Lietuvā, Maltā, Polijā, Slovākijā un Slovēnijā;

- izmaksu uzskaites sistēmas, kas piemērotas uz izmaksām vērsta starpsavienojuma nodrošināšanai Luksemburgā, Maltā, Polijā un Slovākijā.

Komisija uzskata, ka izmaksu uzskaites sistēmas vairākās citās dalībvalstīs vēl arvien ir nepilnīgi izstrādātas vai nepietiekami pārskatāmas.

Nacionālo regulatoru iesaistīšanās

Tirgus dalībniekiem un patērētājiem ir svarīgi, lai nacionālie regulatori saistībā ar reglamentējošiem lēmumiem rūpīgi apspriestos ar sabiedrību. Vairākās dalībvalstīs tirgus dalībniekiem netiek dota pietiekama informācija par apspriešanas procesa rezultātiem, vai arī trūkst pārskatāmības attiecībā uz sniegtajiem komentāriem.

Kad tirgus dalībnieki attīsta infrastruktūru un no viena regulējama produkta pāriet uz citu, tādējādi paaugstinot patērētājiem piedāvātā produkta kvalitātes kontroli, tad nacionālo regulatoru iesaistīšanās ir būtiska, lai nodrošinātu iespēju bez nevajadzīgiem kavēkļiem nodrošināt patērētāju pāreju uz šo jauno infrastruktūru. Šajā procesā ietilpst gan cenu noteikšanas, gan praktisko pasākumu izvērtēšana. Spānijā un Itālijā par šo jautājumu ir izstrādāti īpaši tiesību akti; Apvienotajā Karalistē nacionālais regulators ir iecēlis „telekomunikāciju tiesnesi”, kura galvenais uzdevums ir uzraudzīt pāreju uz atsaistītu piekļuvi.

Piekļuves tiesības

Ņemot vērā to, ka dažās dalībvalstīs vietējās pašvaldības cenšas iesaistīties platjoslas infrastruktūras attīstīšanā, arvien svarīgāka kļūst reglamentējošo funkciju un īpašumtiesību nodalīšana, piešķirot piekļuves tiesības.

ES noteikumu īstenošana attiecībā uz pārskatāmību un nediskriminācijas principu piekļuves tiesību piešķiršanā izraisa bažas vairākās dalībvalstīs. Komisija pārbauda, vai Kiprā un Grieķijā nenotiek tirgus dalībnieku diskriminācija, kā arī to, vai šo valstu attiecīgo valsts iestāžu lēmumi ir pietiekami pārskatāmi.

4. PATĒRĒTĀJU INTERESES

Universālais pakalpojums

Ieceļot universālā pakalpojuma sniedzēju, dalībvalstīm jānodrošina šā procesa efektivitāte, objektivitāte, pārskatāmība un nediskriminācijas principa ievērošana, kā arī nevienu uzņēmumu nedrīkst izslēgt *a priori*.

Komisijai ir aizdomas, ka dalībnieki varētu būt izslēgti *a priori* Francijā, Ungārijā un Somijā, un tā izskata līdzīgus gadījumus Beļģijā, Kiprā, Lietuvā un Austrijā, kā arī izvērtē spēkā esošo procedūru Polijā un Nīderlandē. Bažas rada tas, ka Portugālē par universālā pakalpojuma sniedzēju līdz 2025. gadam bez konkursa procedūras iecelts tirgū vēsturiski pārstāvētais operators.

Komisija atzīmē, ka visās dalībvalstīs, kurās veikta izvēle, ir iecelts tirgū vēsturiski pārstāvētais fiksētā tīkla operators.

Īpašas sociālās vajadzības

Iniciatīvā i2010 paredzētā virzība uz visaptverošu informācijas sabiedrību ir iekļauta nacionālajiem regulatoriem noteikto mērķu kopumā, un tā jāatspoguļo pakalpojumos, ko cilvēki ar īpašām sociālajām vajadzībām var saņemt kā daļu no universālā pakalpojuma.

Kopumā šie mērķi ir labi transponēti, tomēr vērojama tendence šādus pasākumus „veicināt”, nevis uzlikt kā saistības. Vairākumā dalībvalstu ir atbilstīgi nosacījumi attiecībā uz cenām lietotājiem ar īpašām vajadzībām. Tomēr vairāk varētu darīt, lai nodrošinātu praktisku piekļuvi pakalpojumiem.

Dalībvalstis aktīvi rīkojas attiecībā uz lietotājiem ar zemiem ienākumiem. Piemēram, Austrijā valsts finansē īpašas tarifu shēmas, un Ungārijā ir izveidots fonds, lai palīdzētu abonentiem ar zemiem ienākumiem.

Regulējums attiecībā uz patērētājiem

Pieredze rāda, ka fiksēto un mobilo tālrunu numuru saglabāšanas iespēja un operatora izvēle un iepriekšēja izvēle ir palielinājusi konkurenci.

Numura saglabāšanas iespēja šobrīd ir pilnībā pieejama vairākumā dalībvalstu, izņemot Čehiju, Latviju, Lietuvu, Maltu, Poliju, Slovākiju un Slovēniju. Operatora izvēle un iepriekšēja izvēle tagad ir pieejama visā ES, izņemot Slovākiju, lai gan pastāv bažas, ka dažās dalībvalstīs ar to saistītās starpsavienojuma izmaksas aizkavē pakalpojuma attīstību.

Uzziņu pakalpojumi

Lietotāji vēlas vienkāršu piekļuvi abonentu sarakstiem un uzziņu pakalpojumiem, kas ietver visus abonentus, kuri nav izvēlējušies nepubliskot savu tālruna numuru. Arvien vairāk abonentu atsakās no fiksētās tālruna līnijas, dodot priekšroku vienīgi mobilo sakaru pakalpojumiem, un viņi varētu vēlēties iekļaut savu mobilā tālruna numuru abonentu sarakstā.

Komisijai bažas rada tas, ka visaptveroši abonentu saraksti un/vai uzziņu pakalpojumi nav pieejami Čehijā, Grieķijā, Francijā, Kiprā, Latvijā, Maltā, Polijā, Portugālē, Slovākijā un Apvienotajā Karalistē.

Problēma ir arī augstās izmaksas, ar ko nākas saskarties konkurējošiem uzziņu pakalpojumu sniedzējiem, lai saņemtu visaptverošus datus no operatoriem. Eiropas Kopienu Tiesa ir atzinusi¹³, ka šādi dati jāsniedz kā pakalpojums, kas vērsts uz izmaksām. Komisija izvērtēs visus tai zināmos gadījumus.

Eiropas neatliekamās palīdzības dienesta numurs 112

Viens no svarīgākajiem jautājumiem ir iespēja iedzīvotājiem, kas ceļo pa Eiropas Savienību, izsaukt neatliekamās palīdzības dienestu, izmantojot vienotu numuru.

¹³ Lieta C-109/03 KPN Telecom BV v OPTA [2004].

Uz šo numuru tagad visā ES var zvanīt bez maksas gan no fiksētā, gan no mobilā tālruņa. Daudzās dalībvalstīs arī uzlabo neatliekamās palīdzības dienestu sistēmas organizāciju, lai sniegtu labākus pakalpojumus iedzīvotājiem, kuri zvana uz šo numuru.

Piemēram, Somijā neatliekamās palīdzības dienesti tika centralizēti, nodrošinot maksimālo atbildes laiku 90 sekundes. Čehijā neatliekamās palīdzības dienesta operators var pāradresēt zvanu atkarībā no operatoru valodas zināšanām dažādos centros.

Spānijas reģionos neatliekamās palīdzības dienestu atbildes kvalitāte tika ievērojami uzlabota, nodrošinot zvanītāja atrašanās vietas datu pieejamību neatliekamās palīdzības dienestiem. Komisija izvērtē, vai situācija šajā jomā vairākās dalībvalstīs ir saskaņā ar Universālā pakalpojuma direktīvas prasībām. Komisija arī seko, lai iedzīvotāji tiktu pienācīgi informēti par numuru 112, jo īpaši par to, ka šo numuru var izmantot arī, atrodoties citās dalībvalstīs.

5. SECINĀJUMI

Reglamentējošie noteikumi ir likuši dalībvalstīm veikt būtiskas izmaiņas valstu tiesību aktos un praksē. Lai gan šajā paziņojumā atspoguļoti daži īstenošanas procesa trūkumi, tomēr lielākā daļa nepieciešamā darba ir paveikta. Pierādījumi liecina, ka konkurences pastiprināšanās sniedz lielākas priekšrocības patērētājiem un ka jauninājumu un ieguldījumu perspektīvas dalībvalstīs un starp tām ir pozitīvas. Reglamentējošie noteikumi nodrošina, ka galvenie pakalpojumi iedzīvotājiem tiek sniegti par pieņemamām cenām un ka tiek ņemtas vērā īpašās sociālās vajadzības.

Spēkā esošie reglamentējošie noteikumi pašlaik jau tiek pārskatīti, lai gan saskaņā ar prasībām šai pārskatīšanai jāsākas 2006. gadā. Šo noteikumu īstenošanā panāktais progress patērētājiem, tirgus dalībniekiem un visām galvenajām ieinteresētajām personām sniedz derīgu pamatojumu, lai izvērtētu reformu nepieciešamību, jo īpaši, ņemot vērā nākotnē paredzamo tehnoloģiju, tirgus un sociālo faktoru attīstību.